

บทที่ 13

กำเนิดประเทศปากีสถานและบังคลาเทศ

คำว่า Pakistan แปลว่าดินแดนแห่งความบริสุทธิ์ ตัว P มาจาก Punjab ตัว A มาจาก Afghania ตัว K มาจาก Kashmir ตัว S มาจาก Sind และ Tan มาจาก Baluchistan

ประเทศปากีสถาน กำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 1947 เป็นผลมาจากความต้องการของชาวอินเดียที่มีนิกายศาสนาอิสลาม ซึ่งปรารถนาจะมีประเทศของตนเองและมีผู้ปกครองประเทศที่มีนิกายศาสนาอิสลาม เพราะเขาเกรงว่าถ้าพวกเขาไม่มีประเทศแยกเป็นสัดส่วนต่างหากจากชาวอินเดียส่วนใหญ่ที่มีนิกายศาสนาฮินดู พวกเขาจะต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของพวกฮินดู หลังจากที่ยินดีเป็นเอกราชจากอังกฤษแล้วอย่างไม่มีปัญหา

13.1 มูลเหตุกำเนิดประเทศปากีสถาน¹

มูลเหตุที่ทำให้ชาวอินเดียกลุ่มน้อยเหล่านี้ปรารถนาจะมีประเทศเป็นของตนเองแยกมาจากชาวอินเดียกลุ่มใหญ่ที่ถือศาสนาต่างกับตน ทั้ง ๆ ที่อยู่รวมในประเทศเดียวกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี มีสาเหตุมากมายดังนี้คือ

1. หัสนคติของชาวมุสลิม (The Muslim Attitude)
  - 1.1 รวมอิสลามทั้งหมด (Pan Islam)
  - 1.2 ความรู้สึกที่เหนือกว่า (A Sense of Superiority)
  - 1.3 ความไม่ไว้วางใจพวกฮินดู (Distrust of the Hindus)
  - 1.4 การเรียกร้องที่ไม่หยุดหย่อนของมุสลิม (An ever increasing catalogue of Muslim demands)
2. นโยบายการปกครองของอังกฤษ (The British Policy)
  - 2.1 ปกครองแบบแบ่งแยก (Divide and Rule)
  - 2.2 เลือกตั้งแบบแยก (Separate Electorates)

3. ลักษณะส่วนตัวของจินนาห์ (Personal Factor of Mr. Jinnah)

3.1 เป็นทูตในการรวมฮินดูและมุสลิม (The Ambassador of Hindu-Muslim unity)

3.2 อายุขัย (His Age)

3.3 ความไร้อล (His Frustration)

4. ความไม่มีไหวพริบของพรรคคองเกรส (The Tactlessness of the Indian National Congress)

4.1 ความล้มเหลวที่จะรวมเอาสันนิบาตมุสลิม (Failure to rally the Muslim League)

4.2 การปฏิบัติไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่จินนาห์ (Playing into Jinnah's hands)

1. ทัศนคติของชาวมุสลิม

1.1 การรวมอิสลามทั้งหมด

ชาวมุสลิมมีความศรัทธาอย่างแน่นแฟ้นในพระคัมภีร์กุระอาน ฉะนั้นจึงสามารถสร้างความผูกพันในหมู่ที่นับถืออิสลามได้ทั่วโลก ชาวมุสลิมในอินเดียขณะนั้นไม่สนใจในเรื่องการเมืองของอินเดีย ไม่สนใจในเรื่องเอกราชของอินเดีย แต่จะให้ความสนใจในโชคชะตาของอาณาจักรออตโตมันเตอร์กในขณะนั้นมากกว่า เพราะคนมุสลิมไม่ว่าจะเป็นพลเมืองหรือทหารไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศที่มีผู้ปกครองเป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตาม บรรดาเขาเหล่านั้นจะจงรักภักดีอยู่อย่างเดียวคือการจงรักภักดีต่อพระเจ้าและภักดีต่อผู้ที่สืบเชื้อสายมาและภักดีต่อผู้มีอำนาจในหมู่มุสลิม ซึ่งในขณะนั้นพระจักรพรรดิแห่งตุรกีได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายและเป็นหัวหน้าของศาสนาอิสลาม ฉะนั้นมุสลิมในอินเดียจึงให้ความสำคัญต่อองค์พระจักรพรรดิและอาณาจักรออตโตมันเตอร์กมากกว่าเรื่องปัญหาของอินเดีย ฉะนั้นคนมุสลิมในอินเดียจะไม่รักชาติใดเลยแม้แต่อินเดียก็ไม่รัก รักแต่พวกพ้องของตน และเอาใจใส่แต่ความอยู่ดีกินดีของพวกพ้องคนเท่านั้น แต่การที่เขารักพวกพ้องมุสลิมนั้นก็คงไม่เป็นปัญหาอะไร แต่บังเอิญชาวมุสลิมอินเดียกลับไปเข้าข้างอังกฤษและทำตัว

เป็นอุปสรรคในการ^{รับ}เพื่อเอกราชของอินเดียนั้น เขาอินดีที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของ
อังกฤษมากกว่าที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของพวกเขา

จะเห็นได้ว่า ศาสนาอิสลามเป็นพลังผลักดันที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่สนับสนุนของ
ชาวมุสลิม การเข้าถึงปัญหาของอินเดียนของชาวมุสลิมก็ขึ้น อยู่กับศาสนา และมองดู
ปัญหาต่างๆก็ด้วยศาสนาทั้งสิ้น

1.2 ความรู้สึกที่เหนือกว่า

ชาวมุสลิมมีความรู้สึกที่เหนือกว่าและสำคัญกว่าพวกฮินดู ทั้งนี้เพราะพวก
มุสลิมเคยปกครองอินเดียนานประมาณ 500 ปี นับแต่พวกเตอร์ก และพวกโมกุลเข้า
ปกครอง ฉะนั้นในประวัติศาสตร์อินเดียนตอนนี้พวกฮินดูซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใต้อำนาจจึงมี
ฐานะที่ต่ำต้อย ในขณะที่พวกมุสลิมได้เป็นชนชั้นปกครองที่มีอิทธิพลมากมายและถึงแม้
ราชวงศ์โมกุลจะสิ้นสุดไป แต่วัฒนธรรมของโมกุลก็ยังคงมีอิทธิพลมาหลายปี โดยเฉพาะ
ในบริเวณดินแดนภาคเหนือของอินเดียนซึ่งยังคงมีอิทธิพลนานประมาณ 150 ปี แม้แต่พวก
มาราฐาร์ ซึ่งเป็นผู้นำความเสียหายสู่พวกโมกุลก็ยังคงใช้ปฏิบัติมุสลิม และระบบใน
ราชสำนักก็ยังคงใช้แบบมุสลิม คำศัพท์ที่ใช้กันเป็นจำนวนมากก็มาจากภาษาเปอร์เซีย

ฉะนั้น เมื่อมองอดีตอันยาวนาน ชาวมุสลิมจึงเห็นว่าตนมีความสำคัญและ
เหนือกว่าพวกฮินดู และมีผู้นำชาวมุสลิมถึงกับประกาศว่า มุสลิมควรที่จะเข้าครอบครอง
อินเดียนอีกครั้งเพื่อศาสนาอิสลามเมื่ออังกฤษได้ออกไปแล้ว และการต่อสู้ครั้งยิ่งใหญ่ของ
มุสลิมก็คือการต่อสู้กับฮินดูซึ่งมีจำนวน 220 ล้านคนในขณะนั้น เพราะขนาดคนอังกฤษมี
เพียง 45 ล้านคน ยังสามารถสร้างอำนาจและมีอิทธิพลทั่วโลก ถ้าหากคนฮินดูทั้ง 220
ล้านซึ่งมีความก้าวหน้าทางสติปัญญาและความมั่งคั่ง และหากมีอำนาจมากพวกนี้ก็จะกลืน
พวกมุสลิมในอินเดียนเสียหมด และก็ค่อย ๆ กลืนมุสลิมในอียิปต์ ในตุรกี ในกานูส ในเมกกะ
ในเมดินาและในเมืองมุสลิมอื่น ๆ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมทุกคนที่จะต้องร่วมกัน
ต่อสู้กับพวกฮินดู เพื่อชาวฮินดูจะไม่ได้สร้างอำนาจการปกครองมุสลิมในอินเดียนในทันทีที่
อังกฤษออกไป

1.3 ความไม่ไว้วางใจพวกฮินดู

พวกมุสลิมมีความรู้สึกไม่ไว้วางใจพวกฮินดูว่าถ้าอังกฤษให้เอกราชแก่ฮินดูอินเดีย และอำนาจในทางปกครองตกเป็นของฮินดู พวกตนจะต้องถูกรังแกเพราะแม้แต่ที่อยู่ภายใต้ การปกครองของอังกฤษ พวกฮินดูก็รังแกเสียแล้ว มีตัวอย่างที่มุสลิมถูกรังแก เช่นใน ค.ศ. 1893 ในมอมเบย์พวกมุสลิมกำลังสวคอยู่ในสุเหร่า และพวกฮินดูก็มีพิธีชมนวนแท้ ประกอบเพลงผ่านสุเหร่า พวกมุสลิมก็ทำอาการคัดค้าน แต่พวกฮินดูไม่ยอมทำตาม เกิด จลาจลขึ้น ฉะนั้นเหตุการณ์นี้จึงทำให้เกิดความกลัวในพวกมุสลิมถ้าฮินดูได้ปกครองประเทศ ต่อจากอังกฤษ มีผู้นำชาวมุสลิมโต้กล่าวว่า พวกมุสลิมมีเพียง $\frac{1}{5}$ ถ้าเมื่อใดก็ตามที่รัฐบาล อังกฤษออกจากอินเดีย พวกมุสลิมจะต้องตกอยู่ใต้การปกครองของฮินดู ชีวิตของมุสลิม ทรัพย์สินสมบัติ และศาสนาอิสลามจะต้องตกอยู่ในอันตราย

เมื่อมุสลิมมีทัศนคติดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมเกิดความสงสัยในการกระทำของ ฮินดูไปเสียทุกอย่าง เช่น เพลง "Bande Mataram" เป็นเพลงชมนวนอินเดีย แต่คนมุสลิมกับประณามว่าเป็นเพลงคำพวกมุสลิมด้วยความเกลียดชังและจินนาห์ได้ขอให้ พวกฮินดูห้ามเพลงนี้เสีย

จะเห็นได้ว่าเมื่อคนมุสลิมไม่ไว้วางใจคนฮินดูแล้วก็ยังเพิ่มความก้าวร้าวยิ่ง ขึ้นเห็นตัวอย่างไค์ชัตในกรณีเรื่องคนตรี ในประเทศมุสลิมอื่น ๆ การมีคนตรีหน้าสุเหร่า เป็นเรื่องธรรมดาดีมาก แต่ในอินเดียมุสลิมกลับห้ามเพราะกล่าวหาว่าไปรบกวนพิธีสวคและ อีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการฆ่าวัว ก็ปรากฏว่าไม่มีกฎหมายของมุสลิมที่โทษให้ฆ่าวัวเป็นอาหาร ในพิธีทางศาสนาอิสลาม แม้แต่ในเมกกะก็ไม่มีกาฆ่าวัว ซึ่งแสดงว่าไม่มีพิธีใดในประเทศ มุสลิมที่จะมีพิธีฆ่าวัว แต่ในอินเดียซึ่งเป็นดินที่คนฮินดูนับถือวัวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พวกมุสลิม กลับขอให้มีพิธีฆ่าวัว และให้เป็นพิธีทางศาสนาด้วย

ฉะนั้นด้วยความรู้สึกที่ขมเหงารังแกต่อกัน พวกมุสลิมซึ่งมีจำนวนน้อยเกิด ความหวาดกลัวจึงทำการแข่งขัน เช่น เมื่อฮินดูตั้ง Benares Hindu University มุสลิมก็โต้ตอบด้วยการตั้ง Aligarh Muslim University นอกจากนี้ก็มีการแข่ง กันในเรื่องศาสนาเช่น ฮินดูเปิดพิธี Shuddhi ซึ่งเป็นพิธีรับคนซึ่งเคยนับถือศาสนาอื่น

มาเข้าในฮินดู มุสลิมก็ทำบ้างคือทำพิธี Tablig ซึ่งเป็นพิธีรับคนฮินดูเป็นมุสลิม
ความรู้สึกที่พวกมุสลิมต้องแข่งขันกับฮินดูนี้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนกล่าวได้ว่า
"พลังผลักดันเบื้องหลังของการตั้งประเทศปากีสถานนั้นส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากความรู้สึก
ที่จะไม่ปลอดภัย" (The force behind the establishment of Pakistan was
largely the feeling of insecurity.)

1.4 การเรียกร้องที่ไม่หยุดหย่อนของมุสลิม

อุปสรรคที่ใหญ่ที่สุดของหนทางที่จะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่าง
ฮินดูและมุสลิม นั่นคือข้อเรียกร้องที่ไม่หยุดหย่อนของชาวมุสลิม เช่น เมื่อสมัย Lord Minto
ตัวแทนมุสลิมก็ได้ทำการขอ

1. ให้มีตัวแทนในชุมชนในสภามณฑล ในอำเภอและในเทศาภิบาล
2. มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงทั่วไป
3. ให้มีตัวแทนในคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัย

การขอครั้งนี้ก็ได้รับในค.ศ. 1909 พอถึง ค.ศ. 1929 จินนาห์ก็ขออีกคือ

1. ขอแยกแคว้นสินด์
2. ให้มณฑล Baluchistan และมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือให้เป็น
มณฑลที่มีข้าหลวงใหญ่ปกครอง (Governor - general)
3. ขอให้มุสลิมมีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะโลกพอสมควร คำขอ
ดังกล่าวนี้ รัฐบาลอังกฤษได้ออก the Government of India Act ปี 1935
รับรองและยินยอมตามคำขอแคว้นสินด์ ก็แยกออกมาจากมอมเบย์และได้กลายเป็นมณฑล
ที่มีชาวมุสลิมเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่อีกมณฑลหนึ่ง และสงวนที่ให้คนมุสลิม 25% ในการเข้า
ทำงาน

พอลง ค.ศ. 1938 จินนาห์ก็ขออีกคือ

1. ขอให้เสรีภาพในการฆ่าตัว
2. ยกเลิกเพลง Bande Mataram
3. ขอให้ภาษา Urdu เป็นภาษาประจำชาติของอินเดีย (ภาษาฮินดู
คนมุสลิมเพียง $\frac{1}{3}$ คนเท่านั้นที่พูดเป็น)

4. ใ้รับรอง Muslim League ให้เป็นองค์การที่มีอำนาจ

เพียงองค์การเดียวของมุสลิม

พอลถึง ค.ศ. 1938 จินนาห์ก็ขออีกคือขอให้เลิกระบบวรรณะในอินเดีย

ฉะนั้น ทุก ๆ ระยะเวลาที่มีการปฏิรูปทางการเมืองของอินเดีย ชาวมุสลิมก็เตรียมพร้อมที่จะเรียกร้องสิ่งใหม่ ๆ และในที่สุด ค.ศ. 1940 ก็มีคำเรียกร้องประการสุดท้ายคือการเรียกร้องให้มีการตั้งประเทศปากีสถาน

2. นโยบายการปกครองของอังกฤษ

2.1 ปกครองแบบแบ่งแยก

อังกฤษให้ฝ่ายมุสลิมปกครองตนเอง และให้ฮินดูปกครองตนเอง ฉะนั้นจึงก่อให้เกิดความแบ่งแยกโดยเจตนาเมื่อตอนที่อังกฤษจัดให้มีการแบ่งแคว้นเบงกอล เพื่อให้เป็นรัฐของมุสลิมที่มีมุสลิมส่วนมากอาศัยอยู่ การแบ่งเบงกอลทำให้คนฮินดูในเบงกอลไม่พอใจเพราะกลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป จึงก่อความรุนแรงขึ้นเป็นเหตุให้อังกฤษไม่เชื่อถือข้าราชการฮินดู จึงได้นำเอาชาวมุสลิมมาเป็นข้าราชการแทน ฉะนั้นจึงทำให้พวกฮินดูมีความรู้สึกว่า พวกมุสลิมเป็นสิ่งที่กีดขวางของพวกเขานในการที่จะปลดปล่อยตนเองให้เป็นเอกราช ตอนที่อังกฤษเอาใจพวกมุสลิมจนได้คำกล่าวว่า มุสลิมเป็นภรรยาคนโปรด (favorite wife) ของอังกฤษ และมีการให้สิทธิมุสลิมอีกมากมายทั้งที่ไม่ได้ขอเลย ฉะนั้นจึงสร้างความแตกแยกในหมู่นฮินดูและมุสลิมอย่างมาก นโยบายแบ่งแยกของอังกฤษนี้ถูกตำหนิมากเพราะแทนที่จะส่งเสริมให้คนมุสลิม และฮินดูรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว กลับใช้นโยบายแบ่งแยกตั้งแต่ต้น

2.2 เลือกตั้งแบ่งแยก

การที่อังกฤษให้มีการเลือกตั้งแบ่งแยกก็เท่ากับยอมรับอย่างเป็นทางการว่า มุสลิมและฮินดูจะต้องแยกจากกันเด็ดขาด และยอมรับว่าอินเดียประกอบด้วยชน 2 ชาติ ซึ่งมีความต้องการทางการเมืองต่างกัน คือ อังกฤษยอมให้มุสลิมเลือกผู้แทนมุสลิมต่างจากฮินดูตามคำขอร้องของมุสลิม ผลเสียของการเลือกตั้งแบบนี้ทำให้ฮินดูรวมกันไม่ติด เพราะแทนที่จะสำนึกถึงชาตินิยม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลับสำนึกแต่เชื้อชาตินิยม ท้องถิ่นนิยม อันมีผลให้ชาวมุสลิมต้องปกครองกันเอง โดยแยก

จากอินเดียมาเป็นปากีสถาน ในเวลาต่อมา

3. ลักษณะส่วนตัวของจินนาห์

นิสัยที่แปลกของจินนาห์ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการแบ่งแยกประเทศ

3.1 เป็นทูตในการรวมฮินดูและมุสลิม

จินนาห์ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษเป็นชาตินิยมเต็มตัว เขามีเจตนาที่ต่ออินเดีย เขาไม่ต้องการแบ่งฮินดูและมุสลิม ฉะนั้น เมื่อสันนิบาตมุสลิมตั้งขึ้นมาเมื่อ ค.ศ. 1906 จินนาห์ก็ไม่ได้เข้าร่วมด้วย (ต่อเมื่อ Maulana Mohamad Ali ขอร้องเขาจึงมาร่วมด้วยที่หลังใน ค.ศ. 1913) จินนาห์มีความศรัทธาว่า ความก้าวหน้าของอินเดียจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อทั้งมุสลิมและฮินดูร่วมมือกัน แม้ว่าจินนาห์จะมีอุดมการณ์ที่น่าเลื่อมใส แต่เขาก็มีลักษณะแปลกในตัวที่มีความต้องการจะเป็นผู้นำอัน กับหนึ่ง คือไม่เป็นรองผู้ใด พอที่คานธีได้รับความสำเร็จในการทำสัตยาเคราะห์ในแอฟริกาจึงทำให้คานธีได้รับชื่อเสียงมาก และกลายเป็นผู้นำทางการเมืองของอินเดีย จินนาห์ไม่พอใจ อัจฉา และแสดงไม่เห็นด้วยกับวิธีการของคานธี จึงลาออกจาก Congress เมื่อลาออกจาก Congress แล้วเขาก็ต้องหันไปยึดสันนิบาตมุสลิม แต่อุดมการณ์ที่เขาปรารถนาจะรวมมุสลิมกับฮินดูนั้นได้ตายไปจากความทรงจำของเขา นับแต่นั้น เขากลายเป็นตัวแทนที่จะรักษาผลประโยชน์ให้กับพวกมุสลิมฝ่ายเดียวเท่านั้น และเขาได้ประมาณว่ากองเกรสนั้นเป็นเพียงสถาบันของพวกฮินดูเท่านั้น

3.2 อายุขัยและ 3.3 ความโรค

ชีวิตส่วนตัวของจินนาห์เศร้ามาก บิดหวังในชีวิตครอบครัวและในทางสังคม เขาแต่งงานกับภรรยาอายุไม่ถึง 20 ปี ตอนนั้นเขาอายุได้ 40 ปีเศษ ภรรยาสนใจแต่ทางสังคม ส่วนเขาสนใจในเรื่องปัญหาทางการเมือง ฉะนั้นทั้งสองจึงเข้ากันไม่ได้ อย่างไรก็ตามจินนาห์ก็ยังรักภรรยาของเขามาก แต่ในที่สุดก็ไม่สามารถจะมาร่วมชีวิตต่อกันได้ และทำการหย่าร้างกับ คอมาภรรยาที่ตาย ชีวิตของจินนาห์ขมขื่นมาก

ในทางสังคมจินนาห์ก็เข้ากับใครไม่ค่อยได้ แม้แต่กับข้าหลวงใหญ่ก็ไม่ถูกกันเพราะภรรยาของจินนาห์ จินนาห์ได้เดินทางไปอังกฤษเพื่อจะไปเล่นการเมืองใน

อังกฤษ แต่เขาสืบไม่ได้รับความสนใจจากอังกฤษ ในขณะที่เพื่อนร่วมชาติของเขา เช่น Mr.M.R. Jayakar และ Sir Tej Bahadur Sapru ได้มีบทบาทสำคัญ ฉะนั้น จึงทำให้เขาได้รับความผิดหวังอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากจินนาห์ได้รับความผิดหวังหลายอย่างประกอบกับเป็นผู้มีนิสัยหะเยอทะยานและไม่ต้องการเป็นรองใคร เขาจึงได้กลับมามีอินเดียนและมาหาเสียงในหมู่ชาวมุสลิมด้วยการเป็นปฏิปักษ์ พวกฮินดูเขาจึงได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง และได้เป็นผู้นำชาวมุสลิมในการเรียกร้องให้ประเทศ ปรากีสถาน

4. ความไม่มีไหวพริบของพรรคคองเกรส

4.1 ความล้มเหลวที่จะรวมสันนิบาตมุสลิมและ 4.2 หลงปฏิบัติไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่จินนาห์

เหตุการณ์ใน ค.ศ. 1937 มีความสำคัญเกิดขึ้นในอินเดีย นั่นคือ อังกฤษ ยกพม่าออกจากอินเดีย และให้อินเดียปกครองตนเอง ในปีนี้ไม่มีการเลือกตั้งสันนิบาตมุสลิมใดที่นับพอประมาณ แต่ก็ไม่สามารถจะกำเสียงส่วนใหญ่แม้ในรัฐที่มีคนมุสลิมเป็นกลุ่มมาก พรรคคองเกรสกลัวได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้นจากผู้ใดจะคะแนนเสียงที่ไม่ใช่มุสลิม ฉะนั้นในตอนี้พรรคคองเกรสทราบถึงความอ่อนแอของกลุ่มมุสลิม ก็น่าจะเชิญให้คนมุสลิมเป็นรัฐมนตรีในรัฐที่ คองเกรสมีเสียงข้างมาก แต่ที่ประชุมสูงสุดของพรรคคองเกรสไม่เห็นด้วยคอยกักกันไม่ให้มุสลิมมาร่วมกับคองเกรส ฉะนั้นนโยบายอันนี้ทำให้สันนิบาตมุสลิมภายใต้การนำของจินนาห์ได้รับความชื่นชมขึ้นมาก และต่อมาการที่คองเกรสได้ชัยชนะในการเลือกตั้งจริงก็ยิ่งทำให้ผู้นำของคองเกรสกระทำการที่ไม่ยอมคบขบยิ่งขึ้น ก็ยิ่งทำให้จินนาห์มีใจปฏิปักษ์ต่อมติของคองเกรสอย่างหนัก ในตอนแรกภายหลังจากการเลือกตั้ง ค.ศ. 1937 ผู้ที่สนับสนุนจินนาห์พากันละทิ้ง แต่พอเนรูห์มีนโยบายที่ไม่ผ่อนปรนต่อพวกมุสลิม จินนาห์ก็สามารถเรียกเสียงสนับสนุนกลับมามีได้อีก และทำให้สันนิบาตมุสลิมมีชีวิตรุ่งมาอีกครั้งหนึ่ง พอถึง ค.ศ. 1942 พรรคคองเกรสได้เสียงข้างมากในมหิทราส และได้เชิญให้สันนิบาตมุสลิมเข้ามาช่วยบริหารด้วย แต่กลับสายไปเสียแล้วสันนิบาตมุสลิมไม่ยอมร่วมมือและขอแยกเป็นอีกประเทศหนึ่ง

ด้วยเหตุผลแห่งความแตกร้างทอหายประการ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2
เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1939 และผู้นำขบวนการคองเกรสได้เรียกร้องใน ค.ศ. 1940
ให้อังกฤษออกไปเสียจากอินเดีย ผู้นำของขบวนการสันนิบาตมุสลิมซึ่งมีจินนาห์ได้มีประชุม
ใหญ่ในเดือน กรกฎาคม 1940 ที่เมืองลาฮอร์ (ศูนย์กลางของศาสนาอิสลามในแคว้นปันจาบ
และโคลงมิคว่าเมื่ออังกฤษให้เอกราชแก่อนุทวีปอินเดียแล้ว ชาวมุสลิมขอมีประเทศแยก
ต่างหากจากชาวฮินดูว่า ปากีสถาน (Pakistan) โดยจะขอรวมเอาดินแดน ในอนุ-
ทวีปอินเดียที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากเข้าเป็นส่วนประกอบของประเทศใหม่นี้
ซึ่งได้แก่อาณัติบริเวณทางคานตะวันตกและตะวันออกเฉียงใต้ของอนุทวีปอินเดีย

หลังจากนั้นมาคณะผู้นำของสันนิบาตมุสลิมก็ได้ดำเนินการทุกอย่างเพื่อความ
สำเร็จในเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ฉะนั้นเมื่อรัฐบาลอังกฤษยอมเจรจาเรื่องให้เอกราชกับชาว
อินเดียหลังจากที่สงครามโลกสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1945 สันนิบาตมุสลิมก็แต่งตั้งคณะผู้แทน
ของตนเข้าร่วมประชุมด้วย และเรียกร้องที่จะมีประเทศของตนแยกจากชาวฮินดู ในที่สุด
เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งและการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวมุสลิมกับชาวฮินดูได้เกิด
ขึ้นทั่วไปในส่วนต่าง ๆ ของประเทศซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการกระทำของพวกหัวรุนแรง
ที่มีอยู่ในทั้งสองฝ่าย ผู้นำของขบวนการคองเกรสภายใต้การนำของมหาตมะคานธีจึง
จำต้องยอมให้มีการแยกอินเดียภายใต้การปกครองของอังกฤษออกเป็นประเทศเอกราช 2
ประเทศ ปากีสถานจึงเกิดขึ้นในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947 แต่ก็ก็เป็นประเทศ
เอกราชที่มีปัญหามากมาย เช่นปัญหาการโยกย้ายของประชากร ปัญหาการขาดราชการ
ที่มีความสามารถที่จะเข้าทำหน้าที่บริหารของประเทศใหม่ และปัญหาของการที่มีดินแดนที่
มีประชากรต่างภาษามารวมอยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกันและบางส่วนก็อยู่ห่างกันถึง 1,000 ไมล์
โดยมีดินแดนของประเทศอินเดียกั้นกลาง

13.2 ปัญหาของปากีสถานภายหลังได้รับเอกราช²

1. ปัญหาการโยกย้ายของประชากร
2. ปัญหาการขาดราชการที่มีความสามารถในการบริหาร
3. ปัญหาการสร้างควมสามัคคีและเอกภาพทางการปกครองในประเทศ

1. ปัญหาการโยกย้ายของประชากร เนื่องจากความระแวงสงสัยระหว่างคนต่างศาสนา ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในระยะแยกดินแดนออกจากกันใหม่ ๆ ยังผลให้ชาวมุสลิมจำนวนหลายล้านคนอพยพจากประเทศอินเดียมาอยู่ในประเทศปากีสถาน โดยไม่สามารถนำทรัพย์สินติดตัวมาได้เพียงพอจึงเป็นการเพิ่มภาระ ให้กับรัฐบาลใหม่ซึ่งจะต้องหาที่อยู่และอาหารให้กับชาวมุสลิมผู้อพยพเหล่านี้ ส่วนชาวฮินดูที่อยู่ในดินแดนปากีสถานก็อพยพไปอยู่ในอินเดีย แต่เนื่องจากชาวฮินดูที่อพยพไปนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้และความสามารถในการบริหาร เพราะเคยรับราชการภายใต้รัฐบาลอังกฤษมาก่อน จึงยังผลให้รัฐบาลใหม่ของปากีสถานต้องขาดนักวิชาการและนักบริหารที่สามารถ และดินแดนที่ได้รับผลร้ายจากการอพยพเข้ามาของชาวอิสลามและอพยพออกไปของชาวฮินดูก็คือปากีสถานตะวันออก ซึ่งได้กลายเป็นชนวนของปัญหาอื่นในท่อนต่อมา ดังจะกล่าวต่อไป

2. ปัญหาการขาดข้าราชการที่มีความสามารถในการบริหาร เนื่องจากในสมัยที่อังกฤษปกครองอนุทวีปอินเดียอยู่นั้น รัฐบาลอังกฤษได้จ้างชาวฮินดูเป็นจำนวนมากให้เข้ารับราชการช่วยชาวอังกฤษในการบริหารกิจการ และจ้างชาวมุสลิมเป็นจำนวนน้อย ชาวมุสลิมเชื่อว่า การที่รัฐบาลอังกฤษไม่ยอมจ้างพวกตนให้เข้ารับราชการก็เพราะอังกฤษไม่ไว้วางใจพวกตนเนื่องจากพวกตนมีบทบาทสำคัญในการลุกขึ้นต่อต้านชาวอังกฤษในปี ค.ศ. 1857 แต่โดยเหตุที่ชาวมุสลิมที่อยู่ในซีกตะวันออกมีความรู้และความสามารถสูงกว่าชาวมุสลิมในซีกตะวันออก จึงยังผลให้ชาวมุสลิมในซีกตะวันตกมีโอกาสดำเนินเข้ารับราชการทั้งในฝ่ายทหารและพลเรือนมากในระยะตั้งประเทศใหม่ ๆ และกลายเป็นชนชั้นปกครองของปากีสถานทั้งประเทศ ส่วนชาวมุสลิมในซีกตะวันออกก็ต้องกลายเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองโดยปริยาย ซึ่งพวกเขาไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรรวมตามที่พวกเขาต้องการได้ แม้ในระยะหลังจากที่พวกเขามีความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้นแล้ว เพราะตำแหน่งสำคัญในวงราชการทั้งทหารและพลเรือนได้ถูกครอบครองโดยชาวมุสลิมจากซีกตะวันตกหมดแล้ว

3. ปัญหาการสร้างควมสามัคคีและเอกภาพทางการเมืองในประเทศ ดังได้กล่าวแล้วว่าประเทศปากีสถานนี้เกิดขึ้นจากการรวมเอาดินแดนที่มีชาวมุสลิมเป็นฝ่ายข้างมากอาศัยอยู่ด้วยกัน ซึ่งรวมเป็นดินแดนทั้งหมดประมาณ 364,757 ตารางไมล์ เป็นดินแดนในซีกตะวันตกเสีย 310,256 ตารางไมล์ และซีกตะวันออก 54,501 ตารางไมล์ ซีกตะวันตกประกอบด้วย

ด้วยคืนแกน 4 จังหวัดด้วยกันคือ บินจาย สินค์ (sind) บาลูคิสถานและจังหวัดกะวัน-
ตกเฉียงเหนือ ส่วนซีกตะวันออกมีจังหวัดเดียวคือเบงกอลตะวันออก มีประชากรเมื่อก่อน
ทั้งประเทศทั้งหมดประมาณ 88 ล้านคน อยู่ห่างซีกตะวันตกของประเทศประมาณ 40 ล้าน
คน ทางด้านตะวันออกประมาณ 40 ล้านคน แม้ประชากรทั้ง 88 ล้านคนนี้จะมีศาสนา
เดียวกันแต่มีเชื้อชาติและภาษาแตกต่างกันซึ่งพอจะแบ่งแยกได้ดังนี้

ก. ชาวเบงกอล เป็นชาวมุสลิมที่อยู่ในซีกโลกตะวันออกจำนวนประมาณ
55% ของชาวปากีสถานทั้งหมด ชาวเบงกอลพูดภาษาเบงกาลีซึ่งเป็นภาษาเดียวกับภาษา
ที่ชาวอินเดียในเบงกอลตะวันตกใช้พูดกันอยู่เป็นภาษาที่แตกต่างไปจากภาษาอูร์ดูที่ใช้พูดอยู่
ในซีกตะวันตกอย่างชนิดที่เข้าใจไม่ได้เลย ชาวเบงกอลไม่ยอมรับเอาภาษาอูร์ดูมาเป็น
ภาษาของตน นอกจากนั้นชาวเบงกอลยังมีลักษณะทางกายและวัฒนธรรมแตกต่าง
ไปจากชาวปากีสถานในซีกตะวันตกอีกหลายประการเช่น มีผิวดำ และเรียกว่าชาวปากีส-
ถานในซีกตะวันตก ชาวเบงกอลตะวันออกชอบกินข้าวจ้าวกับปลาเป็นอาหารหลัก ใน
ขณะที่ชาวปากีสถานในเขตตะวันตกส่วนใหญ่กินข้าวสาลีและเนื้อแกะเป็นอาหารหลัก

ข. ชาวบินจาย เป็นชาวปากีสถานกลุ่มใหญ่กลุ่มที่ 2 รองลงมาจากชาว
เบงกอล มีภูมิลำเนาอยู่ในแคว้นบินจายซึ่งอยู่ในซีกตะวันตก พูดภาษาอูร์ดู ชาวบินจาย
กินข้าวสาลีและเนื้อแกะเป็นอาหารหลักชาวบินจายเป็นผู้ที่มีความรู้สูงกว่าชาวมุสลิมกลุ่มอื่น
เคยรับราชการอยู่กับอังกฤษ ฉะนั้นเมื่อปากีสถานเป็นเอกราชชาวบินจายจึงเข้าครอง
ตำแหน่งสำคัญในวงราชการของประเทศทั้งในซีกตะวันตกและตะวันออก

ค. ชาวสินค์ เป็นชาวมุสลิมที่อยู่ในเขตตะวันตกเช่นกัน มีวัฒนธรรมคล้าย
กับชาวบินจายมีภาษาพูดของตน แต่ยอมรับเอาภาษาอูร์ดูมาเป็นภาษาพูด หลังจากที่มา
รวมเป็นส่วนหนึ่งของปากีสถานแล้ว มีจำนวนเพียง 6% ของชาวปากีสถานทั้งหมด

ง. ชาวปาทานและชาวพุซตุ (Pusthtu) เป็นชาวมุสลิมที่อยู่ในซีก
ตะวันตกเช่นกัน มีลักษณะคล้ายกับชาวเปอร์เซียมากกว่าชาวมุสลิมอื่น ๆ มีภาษาพูดของ
ตนเอง แต่ยอมรับเอาภาษาอูร์ดูเป็นภาษาพูดด้วยมีจำนวนเพียง 7% ของชาวปากีสถาน
ทั้งหมด แต่เนื่องจากชาวปาทานเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในทางการรบเคยรับราชการทหารอยู่
กับอังกฤษ ฉะนั้นเมื่อปากีสถานเป็นเอกราชแล้ว ชาวปาทานจึงคุมตำแหน่งสำคัญในวง

ราชการทหาร

นอกจากชาวมุสลิมในส่วนต่าง ๆ ของประเทศจะมีความแตกต่างกันในด้านภาษาดังกล่าวแล้ว ชาวปาเก้สถานในซีกตะวันตกโดยส่วนรวมมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าชาวเบงกอลในซีกตะวันออก ทั้งนี้ก็เพราะซีกตะวันตกมีประชากรน้อยกว่า แต่มีทรัพยากรและอุตสาหกรรมมากกว่าซีกตะวันออก ประมาณกันว่าในปี 1974 ชาวปาเก้สถานตะวันตกมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลประมาณ 1,000 บาท ส่วนชาวเบงกอลในซีกตะวันออกมีรายได้เฉลี่ยเพียง 700 บาท และความที่ปรากฏถึงความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจและความทุกข์ร้อนที่ชาวเบงกอลในซีกตะวันออกประสบอยู่ในด้านเศรษฐกิจนี้เอง ได้เป็นมูลเหตุที่ทำให้เกิดการแสดงความไม่พอใจในรูปต่าง ๆ ขึ้นในเบงกอลตะวันออกอยู่เรื่อย ๆ เช่นการเดินขบวนประท้วงเป็นต้น เกิดขึ้นในเบงกอลตะวันออกน้อยกว่าในปาเก้สถานตะวันตก

13.3 ความพยายามที่จะสร้างชาติและความสามัคคีภายในชาติใหม่

เมื่อเป็นประเทศเอกราชแล้ว บรรดาผู้นำของสันนิบาตมุสลิมซึ่งเป็นขบวนการเมืองที่สำคัญที่สุดของประเทศในขณะนั้น มีเจตนาที่จะสร้างประเทศใหม่ โดยพยายามจะประกบคัณฑ์หลักการสมัยใหม่เข้ากับหลักการของศาสนาอิสลาม สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 70 คน ซึ่งสังกัดพรรคสันนิบาตมุสลิมทั้งหมด ได้ทำหน้าที่สองอย่างพร้อมกันไป คือร่างรัฐธรรมนูญและออกกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับทั่วทั้งประเทศ ในระยะแรกนี้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำของประเทศในซีกตะวันตกและซีกตะวันออกยังไม่มี ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากว่าผู้นำทางการเมืองจากทั้ง 2 ส่วนของประเทศยังร่วมมือกันที่ภายในกรอบของขบวนการสันนิบาตมุสลิม ซึ่งมีโมฮัมหมัดอาลี จินนาห์ เป็นหัวหน้า ซึ่งผู้นำระดับรอง ๆ ทุกคนยอมรับ และเนื่องจากว่าในระยะนี้ชาวปาเก้สถานโดยเฉพาะชาวปาเก้สถานในซีกตะวันออกนั้นยังมีความกลัวว่า ชาวฮินดูจะบุกเข้ามาครอบงำพวกตนยิ่งปาเก้สถานเกิดปะทะกับอินเดีย ในอาณัติบริเวณแคชเมียร์ในปี 1948 อีกด้วย ก็ยิ่งทำให้ชาวมุสลิมในซีกตะวันออกของประเทศ ซึ่งง่ายต่อการที่จะถูกแยกจากอินเดียมีความกลัวอินเดียมากขึ้น เพราะฉะนั้นในระยะนี้ชาวมุสลิมในซีกตะวันออกจึงไม่ได้แยกตัวออกที่พวกตนต้องตกมาอยู่ภายใต้การปกครอง ของชาวปาเก้สถานตะวันตก ซึ่งถือศาสนาเดียวกับตน

อย่างไรก็ตาม หลังจากโมฮัมหมัดคาลี จินนาห์ตายลงในเดือนกันยายน 1948 ความสามัคคีระหว่างผู้นำของประเทศเริ่มลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากกรที่ผู้นำรองจากเขาแก่งแย่งอำนาจกัน แต่เนื่องจากพรรคฝ่ายค้านยังอ่อนแออยู่มาก พรรคสันนิบาตมุสลิมจึงสามารถครองอำนาจอยู่ได้ในระดับรัฐบาลกลางและระดับรัฐบาลของจังหวัดต่าง ๆ จนกระทั่งถึงปี 1954 ในปีนี้เองพรรคสันนิบาตมุสลิมในจังหวัดเบงกอลตะวันออกเริ่มเผชิญกับการคัดค้านที่แข็งแรงแรงขึ้นจากการร่วมมือของพรรคฝ่ายค้านที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานของรัฐบาลของจังหวัด ที่คอยแต่จะฟังคำสั่งของรัฐบาลกลาง โดยไม่ดำเนินการสนองความต้องการของประชาชนในจังหวัดของตนอย่างพอเพียง พรรคฝ่ายค้านสำคัญที่เกิดขึ้นในระยะนี้ก็คือพรรคสันนิบาตอะวาหิ ได้รับการสนับสนุนจากคนรุ่นหนุ่ม และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยซึ่งมีทัศนคติก้าวหน้าในค่านิยมธุรกิจ และสังคม และต้องการที่จะให้จังหวัดเบงกอลตะวันออกของเขามีอิสระในการใช้เงินภาษีที่เก็บได้ในจังหวัดของตนเพื่อพัฒนาจังหวัดของตนให้มากขึ้น บรรดาพรรคฝ่ายค้านเหล่านี้ได้รวมกันในรูปแบบร่วม (United Front) เสนอนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้งร่วมกัน และส่งผู้สมัครคนเดียวกันแข่งกับผู้สมัครของพรรคสันนิบาตมุสลิม พรรคเหล่านี้เสนอว่าจังหวัดของเขาควรมีอำนาจทุกอย่างยกเว้นการป้องกัน การต่างประเทศ เงินตราเท่านั้นที่จะมอบให้เป็นอำนาจของรัฐบาลกลาง ภัยเหตุนี้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาของจังหวัดเบงกอลตะวันออกในกลางปี 1954 พรรคสันนิบาตมุสลิมจึงพ่ายแพ้แก่พรรค "แนวร่วม" และหลังจากนั้นต่อมาพรรคสันนิบาตมุสลิมก็ค่อย ๆ หมดความนิยมลงไปในช่วงตะวันออกของประเทศ เพราะไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนเสนอความต้องการของชาวมุสลิมซึ่งตะวันออกได้

ข้อที่น่าสังเกตตรงจุดนี้ก็คือน่าว่า ในขณะที่พลังการเมืองคือขบวนการสันนิบาตมุสลิมซึ่งรวมกันสร้างประเทศปากีสถานขึ้นมานั้นเริ่มสลายตัวลง ขบวนการทางการเมืองใหม่ซึ่งเกิดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของชาวมุสลิมในซีกตะวันออกโดยเฉพาะเช่น พรรคสันนิบาตอะวาหิ (Awami League) ได้เริ่มมีความนิยมมากขึ้นในหมู่ชาวปากีสถานตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ชาวเบงกอล ซึ่งยอมหมายความว่าตั้งแต่ปี 1954

เป็นต้นมาประเทศปากีสถานได้ดำรงอยู่โดยปราศจากขบวนการที่ได้เคยเป็นผู้สร้างประเทศ
นี้ขึ้นมา

จริงอยู่ แม้ว่าผู้นำของประเทศจากซีกตะวันตกพยายามจะรื้อฟื้นขบวนการ
สันนิบาตมุสลิมให้สามารถเป็นขบวนการของคนทั้งชาติกันอีกในระยะหลัง ๆ เพื่อใช้เป็น
เครื่องมือฉีกกำลังในการสร้างชาติ แต่ก็ปรากฏว่าขบวนการสันนิบาตมุสลิมซึ่งถูกรื้อฟื้น
ขึ้นมาอีกนั้นไม่ได้มีความเข้มแข็งเหมือนเมื่อครั้งก่อตั้งประเทศใหม่ ๆ ผู้นำของปากีสถาน
ซึ่งพยายามจะรื้อฟื้นสันนิบาตมุสลิมขึ้นมาอีกในระยะหลังก็คือประธานาธิบดีอายูบข่าน ซึ่ง
ขึ้นครองอำนาจในประเทศตั้งแต่ปี 1958 ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเสื่อมอิทธิพล
ของสันนิบาตมุสลิมนี้ทำให้ประเทศปากีสถานเหมือนบ้านที่สร้างยังไม่ทันเสร็จ แต่ผู้สร้าง
ก็มาตายลงเสียก่อน

นอกจากประเทศปากีสถานจะขาดผู้สร้างแล้วปากีสถานยังขาดสื่อกลางที่จะ
เป็นสายใยเชื่อมความเข้าใจระหว่างดินแดนทั้งสองส่วนนี้ให้เข้ากันอีกด้วย กล่าวคือ ความ
พยายามของรัฐบาลกลางที่จะกำหนดเอาภาษาอูร์ดูเป็นภาษากลางของชาติ เมื่อปี 1952
ได้ประสบกับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากชาวเบงกอลซึ่งอยู่ในซีกตะวันออกของประเทศ
ซึ่งต้องการใช้ภาษาเบงกาลีเป็นภาษากลางด้วย จึงยังผลให้ปากีสถานต้องมีภาษาของชาติ
ถึง 2 ภาษาคือ ภาษาอูร์ดู และภาษาเบงกาลี การขาดภาษากลางที่ใช้ทุกหัวประเทศ
เช่นนี้ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความสามัคคีและความรู้สึกเป็นชาติเดียว
กันของปากีสถาน ดังเช่นที่โมฮัมเหม็ด อาลี จินนาห์ เองได้เคยกล่าวไว้เมื่อตอนตั้งประเทศ
ใหม่ ๆ ว่า "ถ้าไม่มีภาษาของชาติเพียงภาษาเดียวชาตินั้นจะไม่สามารถผูกพันกันอย่าง
แน่นแฟ้นและทำงานได้"

13.4 มูลเหตุของความแตกแยก

แม้ว่าขบวนการเมืองซึ่งร่วมกันสร้างประเทศปากีสถานขึ้นมาจะเสื่อมอิทธิพล
ลงไปหลังจากการเกิดประเทศปากีสถานภายในเวลาเพียง 7 ปี และแม้ว่าประเทศนี้
ต้องมีภาษากลางถึง 2 ภาษา แต่ปากีสถานทั้ง 2 ส่วนก็หาได้แยกแยกกันทันทีไม่ และ
ยังคงอยู่รวมเป็นประเทศเดียวกันต่อมาอีกถึง 17 ปี โดยที่ชาวมุสลิมในซีกตะวันออก
ของประเทศยังคงเต็มใจที่จะเรียกร้องขอให้รัฐบาลกลางเสนอความต้องการของตนภายใน

ในกรอบรัฐธรรมนูญของประเทศโดยสันติวิธี ทั้งนี้เนื่องจากมูลเหตุสำคัญ 2 ประการ
ประการแรก ชาวมุสลิมในซีกตะวันออกของประเทศซึ่งมีความเชื่อมโยง
ในศาสนาอิสลามอย่างมาก ยังคงมีความพอใจที่อยู่ร่วมกับพี่น้องชาวมุสลิมในส่วนอื่นของ
ประเทศในทุกด้าน พวกเขาจำเป็นต้องพยายามทนเพราะพวกเขายังมองไม่เห็นว่าจะ
มีทางเลือกอื่นใดที่ดีกว่า อนึ่งความคิดที่แยกตนออกเป็นประเทศอิสระนั้นอาจกล่าวได้ว่า
ไม่มีเลย หรือถ้าจะมีอยู่บ้างก็คงเป็นความคิดของคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

ประการที่สอง บรรดาพรรคการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านอยู่ใน
ซีกตะวันออกของประเทศในระบุนั้น (1955 - 1959) ก็ยังรวมกันไม่ค่อยคึกคัก และ
ไม่ปรากฏว่ามีพรรคใดต้องการที่จะแยกดินแดนในซีกตะวันออกนี้ออกเป็นประเทศอิสระ
บรรดานักการเมืองในเบงกอลตะวันออกในระบุนี้ ไม่ว่าจะสังกัดพรรคสันนิบาตมุสลิม
หรือพรรคฝ่ายค้านคงต้องการเพียงจะให้รัฐบาลของเบงกอลตะวันออกมีอิสระ (autonomy)
ในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น ต้องการจัดการปกครองภายในและจัดเก็บภาษีอากรเพื่อเอาไว้
สำหรับใช้จ่ายในเขตของตนให้มากขึ้นเท่านั้น

ในระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับแรก ค.ศ. 1947 - 1954 ผู้นำทางการเมือง
ของเบงกอลตะวันออกได้เคยเรียกร้องให้มีการจัดรูปการปกครองของประเทศเป็นแบบ
สหพันธ์อย่างแท้จริง โดยให้รัฐบาลของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ
ปาก็สถานมีอิสระในด้านการปกครองภายใน และการจัดเก็บภาษีภายในดินแดนของตน
นอกจากนั้นพวกเขายังเรียกร้องที่จะให้มีผู้แทนในสภานิติบัญญัติของรัฐบาลกลางมากกว่า
ดินแดนต่าง ๆ ในซีกตะวันตกของประเทศรวมกัน เพราะเบงกอลตะวันออกมีประชากร
มากกว่า แต่ปรากฏว่าบรรดาผู้นำของปาก็สถานในซีกตะวันตกซึ่งต้องการให้มีรัฐบาล
กลางที่เข้มแข็ง ไม่ยอมเห็นด้วยกับข้อเรียกร้องดังกล่าว คงยอมให้ชาวเบงกอลตะวันออก
ออกมีสหัชชีส่งผู้แทนไปนั่งในสภานิติบัญญัติของรัฐบาลกลางไ้มากเท่ากับชาวปาก็สถาน
ในซีกตะวันตกรวมกันเท่านั้น ภัยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ประกาศใช้เมื่อเดือน
มีนาคม 1956 จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่ชาวเบงกอลตะวันออก (ซึ่งตอนนี้ถูกเปลี่ยนชื่อ
"ปาก็สถานตะวันออก") ไม่สู้จะพอใจนัก เพราะแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะกำหนดการ
ปกครองของประเทศเป็นรูปสหพันธ์ก็จริง แต่ก็ยังเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจแก่รัฐบาล

กลางที่จะเข้าควบคุมกิจการของดินแดนที่เป็นส่วนประกอบของประเทศซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน คือปากีสถานตะวันตก และปากีสถานตะวันออกที่ค่อนข้างมาก เช่น ทั้งผู้ว่าการ (governor) ให้ปกครองดินแดนทั้งสองส่วนดังกล่าวได้ และสามารถยุบรัฐบาลของส่วนประกอบทั้งสองได้เสมอเมื่อปรากฏว่ารัฐบาลของจังหวัดนั้นไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยได้ นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ดินแดนทั้งสองส่วนนี้มีฐานะเป็นเสมือน "จังหวัด" หนึ่งของประเทศนั้นมีชื่อมีฐานะเหมือน "รัฐ" ในประเทศสหพันธ์ (federation) แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดโครงสร้างการปกครองของประเทศจะไม่เป็นที่พอใจของชาวปากีสถานตะวันออกนัก แต่ก็ไม่น่าจะถือว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ยุติธรรมต่อชาวปากีสถานตะวันออกเสียทีเดียว เพราะในโครงสร้างดังกล่าวชาวปากีสถานตะวันออกย่อมมีโอกาสที่จะร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลกลางได้เสมอ เนื่องจากสามารถส่งผู้แทนเข้าไปนั่งในสภานิติบัญญัติของชาติได้ เท่ากับชาวปากีสถานตะวันตก แต่เนื่องจากผู้แทนของปากีสถานตะวันออกที่ไ่มั่งอยู่ในสภานิติบัญญัติของชาติมิได้ทุกคนเป็นเสียงเดียวกัน (แตกกันเอง) และเนื่องจากผู้แทนจากปากีสถานตะวันออกบางคนก็พร้อมที่จะร่วมมือกับผู้นำทางการเมืองของปากีสถานตะวันตกอยู่ด้วย ผู้แทนของชาวปากีสถานตะวันออกจึงมีโอกาสได้จัดตั้งรัฐบาลกลางโดยมีพวกของตนเป็นฝ่ายข้างมากในคณะรัฐมนตรีเพียงครั้งเดียว ในช่วงระยะเวลาที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ 2 ปีกว่า แต่ก็อยู่ในอำนาจเพียงปีเดียวเท่านั้น ซึ่งทำให้ผู้นำของชาวเบงกอลคือ นายสุรวาดิ (Suhrawardy) หัวหน้าพรรคสันนิบาตอะวามีไม่มีเวลาพอที่จะทำให้ความไม่พอใจของชาวเบงกอลลดลงได้มากนัก ด้วยเหตุนี้ผู้นำทางการเมืองของปากีสถานตะวันตกซึ่งต้องการมีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็ง จึงสามารถควบคุมการบริหารของประเทศได้เกือบตลอดเวลา แต่การที่ชาวปากีสถานตะวันตกคุมอำนาจการบริหารไว้เกือบตลอดเวลา แต่การที่ชาวปากีสถานตะวันตกคุมอำนาจการบริหารไว้เกือบตลอดเวลา เช่นนี้น่าจะไม่มีปัญหาถึงกับก่อให้เกิดความแตกแยกได้ ถ้าหากว่าผู้นำทางการเมืองของปากีสถานตะวันตกจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองที่ดี และให้ความสนใจต่อความทุกข์ร้อนของผู้ที่อยู่ใต้ปกครองของตนอย่างทั่วถึงและยุติธรรม แต่การนี้มักจะปรากฏต่อชาวปากีสถานตะวันออกเสมอว่า ความทุกข์ร้อน

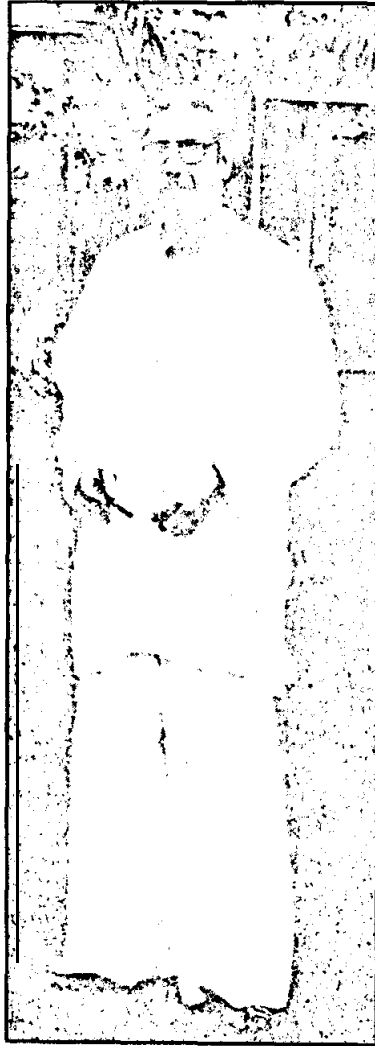
ของพวกเขาจะไม่ค่อยจะได้รับความสนใจจากผู้บริหารประเทศเท่าที่ควร เขามักจะร้องเรียนอยู่เสมอ ๆ ว่า รัฐบาลกลางซึ่งมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีอย่างกว้างขวางนี้ได้เก็บเอาภาษีจากเขตตะวันออกไปมากกว่าที่จัดสรรให้มาใช้จ่ายในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของชาวปากีสถานตะวันออก ซึ่งพวกเขาถือว่าเป็นการไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง เพราะพวกเขามีความเดือดร้อนมากกว่าชาวปากีสถานตะวันตกจึงควรได้รับความช่วยเหลือมากกว่ามิใช่น้อยกว่าชาวปากีสถานตะวันตก

พลเอกอายูบข่าน ชาวปากีสถานตะวันตก ซึ่งได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศจากนักการเมืองพลเรือนในเดือนตุลาคม 1958 ได้ตระหนักถึงความไม่พอใจของชาวปากีสถานตะวันออกเป็นอย่างดี จึงได้พยายามให้ความสนใจต่อการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมของเบงกอลตะวันออกมากขึ้น โดยให้การสนับสนุนกับนักธุรกิจที่จะทำการลงทุนในปากีสถานตะวันออกอย่างเต็มที่ เช่นยกเว้นภาษีเงินได้ให้กับผู้ลงทุนในปากีสถานตะวันออกถึง 8 ปี นานกว่าที่ยกเว้นให้กับผู้ลงทุนในปากีสถานตะวันตกถึง 6 ปี รวมทั้งให้อำนาจกับบริษัทพัฒนาอุตสาหกรรม และองค์การพัฒนากำลังงานและน้ำในปากีสถานตะวันออกมากขึ้นเป็นต้น นอกจากนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแผนที่ 3 ซึ่งเริ่มใช้ปฏิบัติในปี 1965 เขาได้จัดสรรเงินสำหรับใช้จ่ายในการพัฒนาเขตปากีสถานตะวันออกมากกว่าเขตปากีสถานตะวันตก ส่วนในวงการบริหารนั้น เขาได้แต่งตั้งข้าราชการชาวปากีสถานตะวันออกให้เข้าดำรงตำแหน่งสูงในรัฐบาลกลางมากขึ้น เช่นตั้ง คร.เอ็ม เอ็น อุตา ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการวางแผนของประเทศ แล้วเลื่อนขึ้นเป็นรัฐมนตรีคลังฝ่ายปากีสถานตะวันออกเป็นต้น นอกจากนี้เขายังดำเนินการค้ำหนุนเมืองโคยตรงอีกด้วย เช่นในรัฐธรรมนูญที่เขาได้จัดให้ร่างขึ้นและประกาศใช้เมื่อเดือนมีนาคม 1962 นั้น เขาได้ยกฐานะของเมืองดักกา ซึ่งเป็นเมืองหลวงของปากีสถานตะวันออกให้มีฐานะเป็นเมืองหลวงของรัฐบาลกลางด้วย โดยกำหนดให้สถานิติบัญญัติของรัฐบาลกลาง ประชุมกันที่เมืองดักกาเป็นประจำในขณะที่อยู่ในสมัยประชุม อย่างไรก็ตาม มาตรการทางเศรษฐกิจของอายูบข่านก็ไม่มีผลมากพอและรวดเร็วพอที่จะทำให้ความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างปากีสถานตะวันตกและตะวันออกซึ่งมีอยู่ห่างเหินไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้การที่ประธานาธิบดีอายูบข่านมิได้นำเอาผู้นำทางการเมืองจากปากีสถานตะวันออกมาร่วมในคณะรัฐมนตรี

ของเขาให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่รัฐบาลชุดก่อน ๆ เคยทำได้ ได้ยังผลให้ผู้นำทางการเมือง
ที่สนับสนุนการมีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็ง ไม่สามารถที่จะสร้างความนิยมในหมู่ชาวปากีส-
สถานตะวันออกได้ และกลายเป็นข้ออ้างอย่างหนึ่งของผู้นำพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่จะ
ชี้หน้าเป็นเครื่องแสดงว่า รัฐบาลกลางของประธานาธิบดีอาบูมฮัมมัดได้ให้ความสนใจ
ต่อปัญหาของปากีสถานตะวันออกอย่างจริงจัง จึงมิได้ตั้งคนจากปากีสถานตะวันออกให้
เป็นรัฐมนตรีร่วมในรัฐบาลกลางให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

ด้วยเหตุนี้ จึงปรากฏว่าในระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง
ประธานาธิบดีของประเทศ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปลายปี 1964 บรรดาพรรคฝ่ายค้านในปากีส-
สถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคสันนิบาตอะฮ์ลในปากีสถานตะวันออกได้หยิบยกเอาปัญหาความ
แตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างปากีสถานตะวันออกกับปากีสถานตะวันตกเป็นข้อ
มูลสำคัญในการโจมตีรัฐบาลกลาง นอกจากนั้นพรรคฝ่ายค้านทั้งหมดได้ร่วมกันแถลงนโยบาย
ขายคอประชาชนว่า ถ้าผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของเขา คือ น.ส. ฟาติมา
จินนัท น้องสาววัย 73 ปีของโมฮัมหมัดอาลี จินนัท ผู้ก่อตั้งประเทศปากีสถานได้
รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแล้ว รัฐบาลกลางภายใต้การนำของเธอจะขจัดความต่าง
ต่างในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างปากีสถานตะวันตกกับปากีสถานตะวันออกให้หมดภายใน
ใน 10 ปี

ถึงแม้ว่าผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของพรรคฝ่ายค้านจะเป็นผู้แพ้ใน
การเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อเดือนธันวาคม 1965 แต่บรรดาพรรคฝ่ายค้าน โดยเฉพาะ
พรรคสันนิบาตอะฮ์ลในปากีสถานตะวันออกได้เริ่มตระหนักว่าพวกเขามีโอกาสอยู่ในปากีส-
สถานตะวันออกมีในน้อย ดังจะเห็นได้ว่าพวกเขาสามารถดึงเอามวลชนมาฟังการหา
เสียงของ น.ส. ฟาติมา จินนัท ได้ครั้งละมาก ๆ และช่วยทำให้ น.ส. ฟาติมา
จินนัท ได้คะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีได้ถึง 45%
(17,435 จาก 40,000 เสียง) ทั้ง ๆ ที่ในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการเลือกตั้งโดย
ทางอ้อม และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกประธานาธิบดีในเขตปากีสถานตะวันออกเพียง
40,000 คนเท่านั้น ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่ฝ่ายรัฐบาลกลางสามารถใช้อิทธิพลใจได้ง่าย
เพราะได้รับประโยชน์ต่าง ๆ จากรัฐบาลกลางอยู่ด้วย

ภาพเชก มุจิบุรี ราชัน

ด้วยเหตุนี้ นับตั้งแต่การเลือกตั้งเป็นต้นมา บรรดาผู้นำของพรรคสันนิบาต
อะวามีจึงพยายามหาความสนับสนุนของมวลชนในปากีสถานตะวันออกเพิ่มมากขึ้นอีก โดย
ใช้วิธีการทั้งลับและเปิดเผย พวกเขาได้ใช้พลพรรคและหนังสือพิมพ์เป็นภาษาเบงกาลี
ชื่อ Ittefaq เป็นสื่อในการเผยแพร่ความคิดของชาวปากีสถานตะวันออก
ที่จะมีความเป็นอิสระในการจัดการภายในดินแดนของตนเอง รวมทั้งอำนาจในการเก็บ
ภาษีเพิ่มขึ้น เพราะภายใต้โครงสร้างของรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้น รัฐบาลของจังหวัด
ปากีสถานตะวันออกมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีจำกัดมากเพราะไม่สามารถจัดเก็บภาษี
สำคัญ ๆ ได้เลย เช่นภาษีการค้า ภาษีเงินได้ส่วนบุคคลและนิติบุคคลและภาษีศุลกากร
ขาเข้าและขาออก เป็นต้น

ต่อมาในปี 1966 แผนการ 6 ข้อของพรรคสันนิบาตอะวามี ซึ่งเรียกร้อง
ขอความเป็นอิสระให้กับปากีสถานตะวันออกมากขึ้นก็เริ่มแพร่ออกสู่ประชาชน แผนการ 6
ข้อดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้คือ

1. ขอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ และให้กลับไปใช้การปกครองในระบบรัฐสภา
ซึ่งเคยใช้อยู่ในสมัยก่อนที่ประธานาธิบดีอาบูมูฮัมหมัดจะทำการยึดอำนาจ และนำเอาการ
ปกครองระบบประธานาธิบดีมาใช้
2. ขอให้ตัดอำนาจของรัฐบาลกลางที่มีอยู่เหนือรัฐบาลของปากีสถานตะวันออก-
ออกในเรื่องต่าง ๆ ทั้งหมด ยกเว้นเฉพาะเรื่องการป้องกันและการต่างประเทศเท่านั้น
3. ขอให้ปากีสถานทั้งตะวันตกและตะวันออกมีเงินตราเป็นของตนเอง
หรือถ้าจะใช้ระบบเงินตราอันเดียวกับแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ขอให้มีการควบคุมการจำแนก
เงินหมุนเวียนให้ดีขึ้น
4. ขอให้รัฐบาลของจังหวัดทั้งสองมีอำนาจเด็ดขาดในการจัดเก็บและ
กำหนดอัตราภาษีในนามของรัฐบาลกลาง
5. ขอให้ปากีสถานตะวันออกได้รับเงินตราต่างประเทศทั้งหมดที่ปากีสถาน
ตะวันออกหาได้
6. ขอให้จัดตั้งกองกำลังทหารหรือคล้ายทหารขึ้นสำหรับปากีสถานตะวันออก
โดยเฉพาะ

ประธานาธิบดีอาบูบาซันถือว่า โครงการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการแบ่งแยกประเทศออกจากกัน จึงโจมตีแผนการดังกล่าวอย่างรุนแรงในขณะที่เดินทางไปเยี่ยมปากีสถานตะวันออกเมื่อเดือนมีนาคม 1966 พร้อมกับเตือนประชาชนมิให้หลงเชื่อในแผนการดังกล่าว ซึ่งเขาอ้างว่าจะนำสันนิบาตมาสู่ประเทศและประชาชน โดยปรากฏว่าการกระทำของประธานาธิบดีอาบูบาซันครั้งนี้ได้ยิ่งผลให้แผนการ 6 ข้อดังกล่าวได้รับความสนใจ หนังสือพิมพ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างกว้างขวาง รวมทั้งช่วยให้พรรคสันนิบาตอะวะมีซึ่งเป็นเจ้าของแผนการดังกล่าวกลายเป็นที่รู้จักและนิยมของประชาชนในปากีสถานตะวันออกเพิ่มขึ้นอย่างมาก

อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่พรรคอะวะมีเรียกร้องตามแผนการ 6 ข้อนี้แม้จะไม่ได้ทำให้ประเทศต้องแยกออกจากกันเสียทีเดียว แต่ก็มีผลทำให้รัฐบาลกลางหมดอำนาจลงไปมาก และจะทำให้รูปแบบการปกครองของประเทศปากีสถานมีลักษณะเป็นสมาพันธรัฐ (Confederation) มากกว่าสหรัฐ (Federation) เพราะรัฐบาลกลางจะไม่^{มี}อำนาจด้านการคลัง และอำนาจจากการเก็บภาษีซึ่งเป็นอำนาจที่สำคัญที่จะให้รัฐบาลกลางปฏิบัติงานได้

13.5 ความขัดแย้งที่นำไปสู่การแตกแยก

หลังจากแผนการ 6 ข้อของพรรคสันนิบาตอะวะมีได้รับการเผยแพร่จนเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปแล้ว บรรดาผู้นำของพรรคได้ดำเนินการเรียกร้องที่จะให้มีการปฏิบัติตามแผนการ ยิ่งผลให้ เซก มูจิบูร์ราห์มาน หัวหน้าพรรคสันนิบาตอะวะมีถูกจับกุมในข้อหาว่ามีแผนการที่จะแยกปากีสถานตะวันออก และจัดตั้งเป็นประเทศใหม่ โดยร่วมมือกับอินเดีย แต่การจับกุมและการพิจารณาโทษ เซก มูจิบูร์ราห์มานในครั้งนั้นหาได้มีผลเป็นการทำลายพรรคสันนิบาตอะวะมีลงแต่อย่างใดไม่ แต่กลับเป็นการช่วยเพิ่มความนิยมให้กับ เซก มูจิบูร์ และแผนการของเขาเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นบรรดาผู้ช่วยของเขาได้ดำเนินการหาความสนับสนุนจากประชาชนอย่างสันติต่อไป โดยการออกจดสารที่เขียนโดย เซก มูจิบูร์ราห์มาน ชื่อว่า "แผนการ 6 ข้อ : สิทธิของเราที่จะมีชีวิตต่อไป" เป็นภาษาเบงกาลีและอังกฤษ ซึ่งบรรจุนัยละเอียดเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องใช้แผนการ 6 ข้อเป็นหลักในการแก้ไขปัญหาของปากีสถานตะวันออก จดสารนี้มุ่งจะโต้แย้งข้อ

กล่าวหาว่าแผนการ 6 ข้อ เป็นแผนการแบ่งแยกประเทศโดยพยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนข้อเรียกร้องเกี่ยวกับอำนาจเก็บภาษีและการมีระบบเงินตราแยกจากกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในแผนการ 6 ข้อของเขา

ในอำนาจเก็บภาษีนั้น เขาอธิบายว่า แม้ว่าเขาจะเรียกร้องให้รัฐบาลของแต่ละเขตเก็บภาษีได้เอง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลของแต่ละเขตจะเก็บภาษีเอาไว้ใช้ทั้งหมด เพราะจะต้องแบ่งให้กับรัฐบาลกลางจำนวนหนึ่งสำหรับไว้ใช้ และในยามฉุกเฉินรัฐบาลกลางยังคงมีอำนาจที่จะหาเงินมาเพื่อใช้จ่ายได้ทั้งในยามสันติและฉุกเฉิน

ส่วนในเรื่องการขอให้มีการมีระบบเงินแยกกัน หรือมีระบบเงินเดี่ยวโดยมีการควบคุมเงินทุนหมุนเวียนเพื่อป้องกันมิให้มีการย้ายเงินทุนจากปากีสถานตะวันออกไปตะวันตกนั้น เขาอธิบายว่า เขาเพียงต้องการให้มีธนาคารชาติอยู่กับคนละแห่งเท่านั้น โดยให้ธนาคารชาติแต่ละแห่งออกเงินตราได้ ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันการโยกย้ายเงินตราจากปากีสถานตะวันออกไปตะวันตก เขาอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า เศรษฐกิจของปากีสถานทั้งสองส่วนนี้มิได้มีความสัมพันธ์กันในความเป็นจริง การลงทุนในส่วนหนึ่งมิได้เป็นผลต่อเศรษฐกิจของอีกส่วนหนึ่งเลย และการพัฒนาของส่วนหนึ่งมิได้มีประโยชน์ต่ออีกส่วนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เขาจึงไม่เห็นด้วยที่จะมีธนาคารชาติเพียงธนาคารเดียว หรือมีกระทรวงการคลังเพียงกระทรวงเดียวอยู่ในปากีสถานตะวันตกอยู่ภายใต้การควบคุมและดำเนินงานของชาวปากีสถานตะวันตก เพราะมักจะทำให้เงินทุนหมุนเวียนสะสมอยู่ที่ปากีสถานตะวันตกเพียงแห่งเดียว และมีการบริหารเงินตราในปากีสถานตะวันตกมากกว่าในปากีสถานตะวันออก ซึ่งยังผลให้การสะสมทุนและการลงทุนเพิ่มมีอยู่เฉพาะในปากีสถานตะวันตกเท่านั้น และยังผลให้ปากีสถานตะวันตกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งถ้าไม่มีการแก้ไขระบบเงินตราเสียใหม่แล้ว การย้ายทุนจากปากีสถานตะวันออกไปตะวันตกก็จะมีอยู่เรื่อยไป และปากีสถานตะวันออกก็ย่อมจะเจริญช้ากว่าปากีสถานตะวันตก รัฐบาลกลางแสดงความไม่พอใจต่อจุดสารดังกล่าวมาก และเนื่องจากจุดสารดังกล่าวเป็นการเขียนเชิงวิชาการ รัฐบาลกลางจึงสงสัยว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยกั๊กกาจะให้ความสนับสนุนกับพรรคสันนิบาตอะวามีอยู่

เมืองหลัง ปรากฏว่าความสงสัยดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้
ทหารของรัฐบาลกลางเกลียดชัง และจับอาจารย์มหาวิทยาลัยกักไปฆ่าเสียหลาย
คน ในระที่เกิดการปะทะกันระหว่างกองทหารของรัฐบาลกลางกับกองกำลังของพรรค
สันนิบาตอะวามิในตอนต่อไป

การที่พรรคสันนิบาตอะวามิแสดงความกล้าหาญมากขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะ
ตั้งแต่ปี 1966 และในระยะต่อมา โดยมีประชาชนให้การสนับสนุนมากขึ้น และไม่กลัว
ว่าจะต้องทำให้ประเทศแตกแยกนั้น เชื่ออันว่าได้รับการกระตุ้นจากเหตุการณ์สงคราม
ระหว่างอินเดียกับปากีสถาน ซึ่งได้ระเบิดขึ้นเนื่องจากปัญหาแคชเมียร์เป็นเหตุในเดือน
กันยายน 1965 กล่าวคือในสงครามครั้งนี้รัฐบาลกลางได้ปล่อยให้ชาวปากีสถานตะวัน-
ออกอยู่ในสภาพที่หิวโหยไม่ได้เลย ถ้าถูกโจมตีจากอินเดียโดยมีกองทหารไว้ป้องกัน
ดินแดนส่วนนี้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากรัฐบาลกลางย้ายกองทหารกลับไปเขตตะวันตกหมด
แต่เนื่องจากรัฐบาลอินเดียไม่ได้โจมตีปากีสถานตะวันออกแม้แต่น้อย ผู้นำปากีสถานตะวัน-
ออกจึงเริ่มมีความกลัวอินเดียเล็กน้อยกว่าสมัยก่อตั้งประเทศอย่างมาก และเชื่อว่าสามารถ
ที่จะมีความสัมพันธ์อันดีกับอินเดียได้ อาจกล่าวได้ว่าเมื่อความกลัวอินเดียเริ่มน้อยลง
ความจำเป็นที่ชาวปากีสถานตะวันออกจะต้องพึ่งความช่วยเหลือทางทหารจากรัฐบาลกลาง
ก็ย่อมน้อยลงตามไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ บรรดาผู้นำของพรรคสันนิบาตอะวามิจึงมีเหตุผลที่จะดำเนินการระดม
มวลชนให้มาสนับสนุนแผนการ 6 ข้อของเขา แต่ปรากฏว่ามีโรงงานที่ทำได้โดยง่ายนัก
เพราะพรรคการเมืองฝ่ายค้านอื่น ๆ ไม่ค่อยจะเห็นด้วยกับข้อเรียกร้องเกี่ยวกับการลด
อำนาจของรัฐบาลกลางคงเห็นด้วยแต่เพียงเรื่องการขอให้ประธานาธิบดีอาบูบะชานนำ
เอาการปกครองระบอบรัฐสภากลับมาใช้ตามเดิมเท่านั้น อย่างไรก็ตามระหว่างปี 1968
และ 1969 นั้นเอง บรรดาพรรคฝ่ายค้าน เช่น พรรคประชาชนแห่งปากีสถานของอาลี
บุคโท อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศและอดีตเลขาธิการพรรครัฐบาลสภาสันนิบาตมุสลิม
(Council Muslim League) พรรคศาสนาอิสลาม 2 พรรค และพรรคอะวามิ
แห่งชาติได้ร่วมมือกับพรรคสันนิบาตอะวามิระหว่างปี 1968 และ 1969 ทำการเรียกร้อง
ขอให้ประธานาธิบดีอาบูบะชานเลิกระบอบการเลือกตั้งทางอ้อม และเลิกใช้การปกครอง

ระบบประธานาธิบดีที่มีบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น อันเป็นรัฐธรรมนูญ
ที่พรรคฝ่ายค้านประมาณว่าไม่เป็นประชาธิปไตย การร่วมมือกันของพรรคเหล่านี้ซึ่งมีชื่อ
ว่า "ขบวนการประชาธิปไตยแห่งชาติ" (National Democratic Movement)
ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากนักศึกษาและปัญญาชน ประกอบกับในระยะเกี่ยว
กันนี้ บรรดากรรมกรและชาวนาซึ่งไม่ค่อยจะได้รับผลดีจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ
ประธานาธิบดีอย่างเป็นธรรม ไม่สามารถรับความยุติธรรมได้ต่อไป ยิ่งเมื่อมาถูกนัก
การเมืองซัดจูงอีกด้วย จึงพากันนัดหยุดงานและห้าการเดินขบวนกับนักศึกษามหาวิทยาลัย
ตามเมืองใหญ่ ๆ เช่น การราจีและคักกา เกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่และทหารของรัฐบาล
ขึ้น และมีการล้มตายเกิดขึ้น ยังผลให้ประเทศปากีสถานในระยะเวลาดังกล่าวตกอยู่ใน
สภาพสับสนวุ่นวาย ในที่สุดอาบูมฮานจึงลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีเมื่อวันที่ 25
มีนาคม 1969 และมอบอำนาจให้กับพลเอกยาห์ยาข่าน ผู้บัญชาการทหารบกวัยไป
ดำเนินการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นภายในประเทศ โดยเขาได้ประกาศว่าเขา
ไม่สามารถจะนั่งดูประเทศชาติถูกทำลายได้ นายพลยาห์ยาข่านซึ่งขึ้นครองอำนาจได้
ประกาศกฎอัยการศึกทั่วประเทศทันที และดำเนินการปราบปรามผู้ก่อความวุ่นวายอย่าง
เจ็บแสบ

การหมกอำนาจอของอาบูมฮานท่ามกลางความสับสนวุ่นวายทั้งในเขตตะวัน-
ตกและตะวันออกของประเทศ โดยมีนายพลยาห์ยาข่านขึ้นมารับราชการอยู่ชั่วคราวที่
นครหลวง ซึ่งตั้งอยู่ที่ปากีสถานตะวันตกนี้ เป็นโอกาสอันดีของพรรคสันนิบาตอิสลามที่จะ
ขยายอิทธิพลในปากีสถานตะวันออก ฉะนั้นเมื่อนายพลยาห์ยาข่านซึ่งได้ตั้งตนเป็นประธา-
นาธิบดีของประเทศได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทำหน้าที่
ร่างรัฐธรรมนูญและออกกฎหมายในปี 1970 โดยเขายินยอมให้พรรคการเมืองต่าง ๆ
ทำการรณรงค์หาเสียงได้เต็มที่ตั้งแต่ต้นปี 1970 เป็นต้นไป นอกจากนั้นในการเลือก
ตั้งครั้งนี้ เขายังพยายามเอาใจประชาชนในปากีสถานตะวันออก โดยการยอมให้
ประชาชนในปากีสถานตะวันออกได้รับสิทธิมากกว่าทั้งหมด 313 คน ซึ่งเป็นจำนวนมาก
กว่าสมาชิกจากปากีสถานตะวันตกถึง 25 คน

การที่ประธานาธิบดียาคอบชานยอมให้ปากีสถานตะวันออกมีสมาชิกในสภา
ร่างรัฐธรรมนูญมากกว่าปากีสถานตะวันตกครั้งนี้ ก็โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ประชาชน
ในปากีสถานตะวันออกพอใจในโครงการปกครองอันใหม่ ซึ่งจะทำให้พวกเขามีเสียงใน
สภาของรัฐบาลกลางได้มากขึ้น และเลิกเรียกร้องความอิสระโดยประธานาธิบดียาคอบชาน
เองก็มีโอกาสที่จะมีพรรคโคพรรคหนึ่งในปากีสถานตะวันออกจะมีอิทธิพลมากถึงกับเอาชนะ
พรรคอื่นในปากีสถานตะวันออกได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นการคาดการณ์ที่ผิดพลาดไปอย่างมาก
และเป็นการคาดการณ์ที่นำมาซึ่งความแตกแยกของประเทศในที่สุด

ทั้งนี้ก็เพราะในการเลือกตั้งซึ่งถูกจัดขึ้นในเดือนธันวาคม 1970
พรรคสันนิบาตอะวามิซึ่งได้ทำการรณรงค์หาเสียงโดยใช้แผนการ 6 ข้อเป็นหลักได้รับชัยชนะ
อย่างเด็ดขาดในปากีสถานตะวันออกโดยที่ได้ที่นั่งถึง 167 ที่จากจำนวนที่นั่งทั้งหมด 169 ที่
ซึ่งยังผลให้พรรคสันนิบาตอะวามิเป็นพรรคที่มีเสียงข้างมากเด็ดขาดในสภาร่างรัฐธรรมนูญ
โดยมีพรรคประชาชนแห่งปากีสถานของนายอาลี บุคโตซึ่งได้ที่นั่ง 83 จากจำนวนที่นั่งทั้ง
หมด 144 ที่ในปากีสถานตะวันตกเป็นพรรคใหญ่เป็นอันดับสองอยู่ในสภา

13.6 จุดแตกหักมาถึง

ตามหมายกำหนดการของประธานาธิบดียาคอบชานนั้น สมาชิกสภาร่างรัฐ-
ธรรมนูญจะเปิดประชุมกันในเดือนมกราคม 1971 เพื่อทำการร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน
ใน 120 วัน แต่สภาดังกล่าวไม่สามารถเปิดประชุมได้ เพราะพรรคของนายอาลี บุคโต
ไม่ยอมไปร่วมประชุมด้วยจนกว่าจะทำความตกลงในพรรคของนายมูจิบูร์ ราห์มานเกี่ยวกับ
หลักการของรัฐธรรมนูญที่จะร่างเสียก่อน ทั้งนี้เนื่องจากว่าเขาไม่เห็นด้วยกับหลักการบาง
อย่างของแผนการ 6 ข้อ ที่พรรคมูจิบูร์ ราห์มานประกาศจะใช้เป็นหลักการในการร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเขาคงว่าเป็นหลักการที่จะทำให้รัฐบาลกลางไม่มีอำนาจแต่อย่างใด
แต่เขาก็ไม่สามารถจะขอมูจิบูร์ ราห์มานยอมเปลี่ยนแปลงหลักการของเขาทั้ง 6 ข้อได้
โคญูจิบูร์ ราห์มานยืนยันที่จะร่างรัฐธรรมนูญตามหลักการของเขาให้ได้ โดยไม่สนใจว่า
พรรคอื่นสนับสนุนหรือไม่ ฉะนั้น เมื่อประธานาธิบดียาคอบชานยืนยันที่จะให้รัฐธรรมนูญ
เปิดประชุมในเดือนมีนาคมให้ได้ อาลี บุคโต ก็ขอให้เลื่อนประชุมอีก หรือถ้าเลื่อนไม่ได้
ก็ขอให้ยักเวลาร่างรัฐธรรมนูญออกไปให้ยาวกว่า 120 วัน เพื่อจะได้มีเวลาต่อรองกัน

และรู้ว่าจะก่อความวุ่นวายในป่าก็สถานตะวันตกถ้าประธานาธิบดียาซ่านไม่ยอมตาม

หลังจากประธานาธิบดียาซ่านยอมตามที่บุกโคตองการแล้ว หัวหน้าพรรคสันนิบาตอะวามีจึงกล่าวโจมตีบุกโคตองว่าเป็นที่ชักชวนกระบวนกรประชาธิปไตยพร้อมกันนั้นได้เรียกร้องให้ชาวเบงกอลหัวป่าก็สถานตะวันออกหยุดงาน ในระยะนี้เองชาวเบงกอลในป่าก็สถานตะวันออกจำนวนนับหมื่นทำการเดินขบวนเรียกร้องที่จะให้ดินแดนของพวกเขาคือเป็นเอกราช ประธานาธิบดียาซ่านพยายามจะหาทางทำให้ หัวหน้าพรรคการเมืองใหญ่ประนีประนอมกันให้ได้ แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เขาจึงออกคำสั่งในวันที่ 6 มีนาคม 1971 ให้มีการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ 25 มีนาคม 1971

ในระหว่างวันที่ 7 ถึง 20 มีนาคม ประธานาธิบดียาซ่านและบุกโคตองเดินทางไปถึงคักกาเพื่อขอประนีประนอมกับ เชก มูจิบูร์ ราห์มาน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เชก มูจิบูร์พยายามจะบังคับให้ผู้นำของป่าก็สถานตะวันออกยอมตามความต้องการของคนโคตองเรียกร้องให้ชาวเบงกอลในป่าก็สถานตะวันออกหยุดงานให้กับรัฐบาลกลาง และในวันที่ 23 มีนาคมซึ่งเป็นวันชาติของป่าก็สถานนั้นเอง ชาวเบงกอลก็รักธงของ "บังกลาเทศ" กันทั่วไปในป่าก็สถานตะวันออก รวมทั้งสถานที่ราชการของรัฐบาลกลางด้วยหนังสือพิมพ์ของ เชก มูจิบูร์ ราห์มาน พาดหัวข่าวว่า "ประเทศใหม่เกิดแล้ว" สองวันต่อมากองทัพอากาศของรัฐบาลกลางก็เข้าโจมตีประชาชนยังผลให้ชาวเบงกอลถูกฆ่าอย่างทารุณโหดร้ายเป็นจำนวนหลายแสนคน เชก มูจิบูร์ถูกจับฐานกบฏและถูกส่งตัวไปขังไว้ที่ป่าก็สถานตะวันตก แต่ผู้สนับสนุนของเขาส่วนหนึ่งได้รวมตัวกันเป็นกองทัพปลดปล่อย เรียกว่า Mukti Bahini ดำเนินการสู้รบแบบกองโจรอยู่ในประเทศ อีกส่วนหนึ่งหนีไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นที่อินเดีย โดยรัฐบาลอินเดียยอมให้ความอุปการะ ส่วนชาวเบงกอลจำนวนล้าน ๆ ที่ทนความทารุณจากทหารของรัฐบาลกลางไม่ไหวจึงหนีเข้าไปอยู่ดินแดนของอินเดีย สร้างภาระ

อย่างมากให้กับรัฐบาลอินเดียที่จะต้องเลี้ยงดูผู้ลี้ภัยเหล่านี้

ในที่สุดความตึงเครียดระหว่างอินเดียกับปากีสถานก็กลายเป็นสงครามอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 1971 โดยมีการรบกันถึง 2 แนว กองทัพอินเดียบุกเข้าปากีสถานตะวันออก และเข้าล้อมนครคักกาทิมันสุดท้ายของกองทัพของรัฐบาลกลางปากีสถาน หลังจากทำการต่อสู้อย่างทรหคอยู่หลายวัน นายพลนี อาซีแม่ทัพที่ประจำอยู่ในคักกาก็ประกาศยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขต่อกองทัพอินเดีย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1971 ต่อมาในวันที่ 17 ธันวาคม สงครามระหว่างอินเดียกับปากีสถานก็สงบลงทุกแนว โดยทั้งสองฝ่ายยอมปฏิบัติตามคำสั่งให้หยุดยิงของสหประชาชาติ

เห็นได้ชัดว่าปากีสถานเป็นฝ่ายได้รับความเสียหายอย่างมาก ประชาชนาซีบีคียาห์ยาชานจึงยอมลาออกและเชิญให้อาลี มุคโตเป็นประธานาธิบดีแทนเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 1971 มุคโตประกาศปล่อยตัว เชก มูจิบูร์ และส่งเขากลับบ้าน เชก มูจิบูร์ รัห്മาน เดินทางกลับบังกลาเทศ และได้รับการต้อนรับในฐานะผู้กล้าหาญอย่างมโหฬารที่เมืองคักกา เมื่อวันที่ 11 มกราคม 1972 หลังจากนั้นเขาก็รับตำแหน่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลของประเทศใหม่ซึ่งมีปัญหาที่เขาจะต้องแก้อีกมากมายอยู่

ขณะนี้หลายประเทศได้ให้การรับรองกับประเทศใหม่นี้อย่างเป็นทางการแล้ว เช่น อินเดีย สหภาพโซเวียต ภูฏาน บูโกสลาเวีย โปแลนด์ พม่า และเยอรมนีตะวันออก เป็นต้น และน่าเชื่อได้ว่าประเทศอื่น ๆ ก็คงจะให้การรับรองต่อประเทศใหม่นี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในโอกาสต่อไป ส่วนประธานาธิบดีอาลี มุคโต แห่งปากีสถานหลังจากปล่อย เชก มูจิบูร์ รัห്മาน เป็นอิสระแล้วได้ประกาศแสดงความหวังว่าผู้นำของประเทศใหม่นี้คงไม่ทอดทิ้งความคึกซึ้งได้เคยผลักดันให้ดินแดนที่เป็นประเทศใหม่นี้รวมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศปากีสถานมาตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 1947 พร้อมกับนี้เขาได้เสนอว่าน่าจะได้มีการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างดินแดนทั้ง 2 ส่วนนี้กันใหม่ในรูปใดรูปหนึ่ง ความคึกซึ้งที่ประธานาธิบดีมุคโตอ้างถึงนี้ก็คือ ความคึกซึ้งของชาวมุสลิมที่ต้องการจะมีประเทศเป็นของตนเอง โดยมีชาวมุสลิมด้วยกันเป็นผู้ปกครองประเทศ แต่ปรากฏว่า เชก มูจิบูร์ รัห്മาน ไม่แสดงท่าทีว่าจะเห็นด้วยกับการที่จะเอาประเทศของเขากลับไปเป็นส่วนหนึ่ง

ของปากีสถานอีก ไม่ว่าจะในรูปของความสัมพันธ์อันใด โดยเขาได้ขอร้องให้ผู้นำของปากีสถานปล่อยให้ประเทศของเขาเลือกทางดำเนินชีวิตเอาเอง

แม้ว่าการแยกตัวเป็นอิสระของบังกลาเทศนี้จะเป็นเรื่องใหม่อยู่มาก และความคิดที่เคยทำให้กินแค้นทั้งสองนี้มารวมกันจะยังมีอยู่คือ ประชาชนในกินแค้นทั้งสองส่วนนี้ยังคงถือศาสนาเดียวกัน แต่ก็พอจะกล่าวได้อย่างมั่นใจว่าโอกาสที่ผู้นำของบังกลาเทศจะยอมนำประเทศของเขากลับไปเป็นส่วนหนึ่งของปากีสถานอีกนั้น กูจะไม่มีทางเป็นไปได้เลย

ที่กล่าวเช่นนี้ก็เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรกระยะเวลา 24 ปีของการอยู่ร่วมกันเป็นประเทศเดียวกันของกินแค้นที่ดี อศาสนาเดียวกันทั้ง 2 ส่วนนี้เป็นระยะเวลาที่ชาวบังกลาเทศไม่สู้จะได้รับความพอใจเลย และในที่สุดก็ต้องประสบความโหดร้ายทารุณจากผู้ปกครองซึ่งนับถือศาสนาเดียวกับตนอย่างชนิดที่ไม่เคยมีผู้ปกครองใดทำกับผู้อยู่ใต้อปกครองเช่นนั้นมาก่อน แม้ว่าจะถือศาสนาต่างกัน ซึ่งเชก มูจิบูร์ ราห์มานเองถึงกับกล่าวว่า "ถ้าอิทเลอ์ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน เขาก็คงจะต้องละอาย เพราะไม่สามารถจะแสดงความโหดร้ายต่อผู้อยู่ใต้อปกครองได้มากเท่ากับที่กองทัพปากีสถานกระทำกับชาวบังกลาเทศ" ประการที่ 2 มูลเหตุแท้จริงที่ทำให้ชาวบังกลาเทศรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศปากีสถานซึ่งได้แก่ความกลัวว่าจะต้องอยู่ภายใต้การปกครองของชาวฮินดูได้หมดไปแล้ว ทั้งนี้เพราะประเทศอินเดียเองก็ไม่มีความปลอดภัยที่จะผนวกเอากินแค้นนี้ไปเป็นส่วนหนึ่งของตน และกลับช่วยให้ประชาชนในกินแค้นดังกล่าวนี้ได้เป็นเอกราชสมความประสงค์ นอกจากนี้ในระยะที่ถูกคุกคามโดยกองทัพปากีสถาน ซึ่งถือศาสนาเดียวกับตนนั้น ชาวบังกลาเทศเองจำนวนหลายล้านคนก็ได้เคยหนีเข้าไปพึ่งพาศาสนิกชนในกินแค้นที่มีผู้ปกครองถือศาสนาต่างกับตน โดยไม่ได้รับการรังเกียจหรือทารุณกรรมที่ชาวมุสลิมเคยกลัวแต่อย่างใด

13.7 สรุป

ประเทศปากีสถานเป็นประเทศที่ก่อตั้งขึ้นด้วยอารมณ์ ความกลัวของชาวมุสลิม ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในอนุทวีปอินเดียว่าพวกเขาจะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการปกครองของชาวฮินดู ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในอินเดียของอังกฤษในขณะนั้น แต่การมา

รวมตัวกันสร้างประเทศใหม่ของชาวมุสลิมครั้งนี้เป็นการรวมตัวของชาวมุสลิมที่มีความแตกต่างกันมากกว่าความคล้ายคลึงชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันออกนั้น แตกต่างกับชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตกอย่างมากทั้งในค่านิยมและวัฒนธรรม นอกจากนั้นชาวมุสลิมจากสองส่วนของประเทศซึ่งอยู่ห่างไกลกันถึงพันไมล์นี้ยังมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอีกด้วย เพราะความเจริญทางเศรษฐกิจของส่วนหนึ่งหาได้มีส่วนช่วยสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของอีกส่วนหนึ่งไม่ และโดยเหตุที่ศูนย์กลางการบริหารและการคลังไปตั้งอยู่เสียที่ปากีสถานตะวันตก จึงยังผลให้ชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตกได้รับผลของการพัฒนาและก้าวหน้าทางเศรษฐกิจมากกว่าและเร็วกว่าชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันออก ผู้นำของชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันออกจึงไม่สามารถทนรับความต่ำต้อยในฐานะทางเศรษฐกิจอีกต่อไปได้ และเรียกร้องที่จะขอมีโอกาสดำเนินชีวิตเศรษฐกิจของตนเอง แต่ไม่ได้รับความเห็นพ้องด้วยจากผู้นำของชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตก ซึ่งกลัวว่าถ้าแยกชีวิตเศรษฐกิจของตนแค้นทั้งสองส่วนออกจากกัน ก็จะทำให้คนแค้นทั้งสองส่วนมีความแตกต่างกันมากขึ้น

ในที่สุดความไม่สามารถของผู้นำชาวมุสลิมในดินแดนทั้งสองส่วนที่จะทำการประนีประนอมกันในปัญหาของการสร้างชาติร่วมกัน ประกอบกับอารมณ์ของความระแวงสงสัยที่ชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตกมีต่อเจตนาของพี่น้องชาวมุสลิมในตะวันออก ซึ่งได้มีส่วนจูงใจให้กองทัพของชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตก ทำการทหารรุกต่อพี่น้องชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันออกถึงขนาดที่ยึดเลฮอร์ต้องอาย ได้ยังผลให้ชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวเบงกอลไม่สามารถฝากชีวิตและอนาคตไว้กับพี่น้องชาวมุสลิมในปากีสถานตะวันตกได้ จึงขอกำหนดชีวิตของตนเองในประเทศใหม่ที่ชื่อ "บังกลาเทศ"

อาจกล่าวได้ว่า ประเทศปากีสถานซึ่งตั้งขึ้นด้วยความกลัวของชนกลุ่มหนึ่งว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรมจากการปกครองของชนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือศาสนาต่างกับพวกตน ก็ต้องมาแตกสลายไปด้วยความกลัวของชนกลุ่มหนึ่งซึ่งถูกเอารัดเอาเปรียบและหารุกจากชนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งถือศาสนาเดียวกับพวกตน ซึ่งเป็นการแสดงว่าการมีศาสนาเดียวกันไม่เป็นเครื่องเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนใดก็เท่ากับการมีความเจริญทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะว่ากันตามความเป็นจริงแล้ว ชาวเบงกอลตะวันออกมิใช่ เป็นชนกลุ่มเดียวที่ประสบ ความยากแค้นทางเศรษฐกิจ ชนกลุ่มอื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งพวก คนยากจนในปากีสถานตะวันตกนั้นก็ได้รับความทุกข์ยากไม่น้อยกว่าชาวเบงกอลโดยทั่วไป ทั้งนี้ก็เพราะว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของปากีสถานตะวันตกที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 1955 นั้น ให้ ผลดีแก่คนที่มั่งมีมากกว่าคนยากจน ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการจำแนกรายได้เป็นไปอย่าง ไม่เป็นธรรม อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลกลางไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องการจำแนกราย ได้กันอย่างพอเพียง ยังผลให้ชนกลุ่มเล็ก ๆ ในปากีสถานตะวันตกประมาณ 22 ครอบครัว รัวรายมากขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถคุมทรัพย์สินอุตสาหกรรมของประเทศได้ถึง 60% คุม ทรัพย์สินและบัญชีเงินฝากในธนาคารทั้งหมดได้ถึง 80% และคุมทรัพย์สินในการประกันชนิด ต่าง ๆ ทั้งหมดถึง 75% ทั่วยุทธนี้ อาลี มุทโท ประธานาธิบดีคนใหม่ของปากีสถานจึง ประกาศว่า การแก้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของชนกลุ่มเล็กกับชนกลุ่มใหญ่ใน ปากีสถานจะต้องทำด้วยวิธีการของสังคมนิยม ซึ่งเขาเคยได้พยายามบอกกับประชาชนใน ปากีสถานมา 4 ปีแล้วนับตั้งแต่เขาได้ก่อตั้งพรรคประชาชนแห่งปากีสถานขึ้นในปี 1968 ถ้า อาลี มุทโท ทำจริงดังที่เขาประกาศไว้ ก็จะเป็นการพิสูจน์หักล้างข้ออ้างของพวกมาร์ก- ซิสต์ที่ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่กำหนดความคิดและการกระทำของคน ทั้งนี้เพราะ อาลี มุทโท นี้อีกก็เป็นลูกหลานของราชาที่กินแห่งจังหวัดสินด์ และมีฐานะรัวรายเข้าชั้น มหาเศรษฐีคนหนึ่งของปากีสถาน ซึ่งควรจะทำให้เขามีความคิดแบบพวกนายทุนทั้งหลาย ในโลก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ที่จะคัดค้านนโยบายของเขานั้นเป็นผู้มีอิทธิพลมาก ทั่วยุทธนั้น นอกจากนั้นคณะทวารก็ไม่ใคร่จะพอใจเขาที่ปลดเจ้านายของพวกเขาออกจาก ตำแหน่งหลายคน ฐานทำให้ปากีสถานต้องอับอาย ส่วนผู้ที่สนับสนุนนโยบายของเขาก็มีแต่ ประชาชนธรรมดาที่มีแต่กำลังแรง แต่ไม่มีกำลังเงินหรืออาวุธ ฉะนั้นจึงไม่น่าจะเชื่อว่า ประธานาธิบดีอาลี มุทโท จะทำตามที่เขาประกาศไว้ได้สำเร็จ แต่ถ้าวทำไม่สำเร็จ ความแตกแยกกระหว่างชุมชนที่มีฐานะเศรษฐกิจต่างกันอย่างมาก ก็อาจจะกลายเป็นขบวนการแห่ง ความยุ่งยากครั้งใหม่ในปากีสถานได้ทุกเวลา

เชิงอรรถที่ 13

¹ ผู้เขียนแปลและเรียบเรียงจากเอกสารประกอบคำบรรยาย (ภาษาอังกฤษ)

วิชาประวัติศาสตร์เอเชียใต้ ล้มล้างเฉพาะซึ่งบรรยายโดย ดร. แกม ลูช นูเมนนท์ หลักสูตร
ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2515.

² คัดจากเรื่องการก่อตั้งประเทศปากีสถานและบังคลาเทศ โดย ดร. กมล

ทองธรรมชาติ หนังสือชุดเหตุการณ์ปัจจุบันโลก พ.ศ. 2515.
